

Előfizetési feltételek
 Helyi postára bízott
 vagy vidékre postán
 küldve
 Évesi díj: 6 forint — kr
 Félévesi díj: 3 forint — kr
 Negyedévesi díj: 1 forint 50 kr

Hirdetések díja:
 □ centiméterenként 3
 0. Kereskedők és gyá-
 rások külön árkedvez-
 ményben részesülnek.
 Helyi díj 30 kr.

Világító sora 20 kr.

KÖZÉRTDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői Iroda

Kiadóhivatal:
 Nagyenyedi Könyv-
 nyomda és Papírru-
 gyár Részvénytársaság
 Főter 38. szám alatt,
 hova úgy a lap szelle-
 mi részét illető köz-
 lelmények, mint az
 előfizetések, ez
 hirdetések ber-
 mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
 nak vissza.

Megjelenik hetenként kétszer: esütörtökön és vasárnap.

Magyar tiszti akadémia.

Budapest, 1897. június 19.

Nemesak a magyar nemzet fordítja
 figyelmét a képviselőház legújabb ese-
 ményére; de főleg a velünk szövete-
 zett és barátságos viszonyban levő ha-
 talmak is feszült érdeklődéssel tekinte-
 nek a magyar országgyűlés esemé-
 nyei elé.

Báró Fejérváry katonai javaslatai
 felett a vita véget ért s a Kossuth-párt
 kivételével a képviselőház összes pártjai
 elfogadták azokat. A nemzet a minisz-
 terelnökhöz és honvédelmi miniszterhez
 intézett számtalan feliratban adott hang-
 gos kifejezést örömeinek és lelkesedése-
 nek a nemzeti vívmány felett, és az al-
 talános tetszést, mely e javaslatokat
 kíséri, nem sötétíti el partszakadások.
 Az egész nemzet egyetlen politikai tá-
 borban egyesült, e táborból erednek a
 lelkesedés és őszinte elismerés szavai,
 melyekkel a valódi nemzeti vívmányok
 alkotóit és előmozdítóit jutalmazzák.

Báró Bánffy miniszterelnök szíve-
 sen megosztja e szenzációs siker babé-
 rait miniszterkollégájával, báró Fejér-
 váryval és a kabinet többi tagjaival,
 kik nemesak most, de már többször
 adták megegyezhetetlen bizonyítékait

szakavatottságuknak és valódi hazafias
 érzeletüknek. A szabadelvű part és a
 belőle eredő kormány nagy nemzeti
 ezült ért itt el, amely Magyarországon
 köztetszéssel, a külföldön megaláztatással
 találkozott.

De ha a belföldön korszakos nemzeti
 vívmányképen ünneplik e törvényjavas-
 latokat, a külföld a közös véderő tete-
 mes erősítésének tekinti azokat. Ez a
 körülmény bizonynyal szintén döntő volt
 a legfőbb hadur elhatározásánál, de bár-
 hol kelljen azok indokát keresni, azok
 mindenestre megtisztelik és elismerik
 a magyar nemzetet, melynek vitéz fiai
 mint a közös hadsereg kitűnő alkat-
 része itt első sorban jönnek tekintetbe.

Bármily magasra becsülik az új in-
 tézmény értékét nemzeti szempontból,
 sokkal magasabban fogják ezt az érté-
 ket meghatározni ama sikerek után,
 melyeket e monarchia és a barátságos
 hatalmak ígérnek maguknak ez ujítástól.

A hadseregben a nyelv egysége
 összekötő eszköz, melyet soha és sehol
 sem szabad figyelmen kívül hagyni.
 Hogy az egyes csapatok egymás közt,
 valamint a hadsereg vezetősége és az
 egyes csapatok egymást megértsek, ez
 oly természetes szükségszerűség, melyet

semmi körülmények közt sem szabad
 kockáztatni, és oly zavarokat, melyek
 a nyelv különbözősége miatt keletkezhet-
 nek, feladata magaslaton álló hadsereg-
 ben a leglelküsimmeretesebben el kell ke-
 rülni. Megmásíthatlan sarkigazság, hogy
 csak egy, mindenki által érzett hadse-
 reg-nyelv létezhetik. A hadsereg harc-
 készségére való ezen tekintet volt eddig
 akadály a magyar tisztképzésnek s ezt
 az akadályt iparkodnak most oly uton
 elhárítani, mely mind a két részt ki-
 elégíti. A magyar fiatalság a magyar
 nyelvet nem tudta oly mértékben elsá-
 játítani, mely elég lett volna a szak-
 tanulmányhoz kitűnő tisztek számára.
 Tehát évek óta eszközökről gondoskodtak,
 mint lehetne a bajon segíteni s mint
 lehetne a magyar ifjuságnak az utat
 megnyitni és megkönnyíteni a legma-
 gasabb katonai állásokhoz. Így gondol-
 tak a magyar delegációban egy közös
 tiszti akadémia kötelező magyar tan-
 nyelvel, mely kiegészítő eszköz koránt-
 sem bírt azzal a fontossággal, mely egy-
 uttal a nemzeti kívánalmakat is kielégi-
 tette volna, és ezért gondolta ki a kor-
 mány a magyar katonai akadémiát,
 melyben a hadsereg nyelve is kötelező
 tantárgy, s amelyet br. Fejérváry

TÁRCZA.

Melancholia.

Tudok egy fát, dus lombu tölgycet . . .
 Kopar mezon áll, egymagan.
 Arnyába esillapulva dolhet
 A vándor, forró nap szakán.

Tenger level üdvözli zsongva,
 Vig madarfüttyü vidítja fel.
 Áldón gondolhat dalra, lombra,
 Még idején ha utra kel!

Gyermekkoromban alkonyóran
 Döltem le én e fa alatt . . .
 Bús este nőtt a szétfolyó árny
 S dal, füttyü ijedten elakadt.

Meredő ág remegve intett:
 Törzsünknek fájó titka van!
 Bús lesz, látván busulni minket . . .
 Siess, míg elhagyhatsz vigán!

De ekkor a fa titkos odva
 Denevér terhét szülte már . . .
 Sötét mezők felett nyomomba
 Sikoltva szállt az éjmadár.

*
 Titkos gyász öl, mióta élek.
 Önnön magamtól félek én.

Egy sereg elkarhozott lélek
 Koitözhetett egykor belem.

Nem érti ezt a vig, a boldog,
 Nem minden aotam csupa bü. —
 Devaj körben én is mosolygok
 S föltrefálok, ki szomorú.

De hogyha jön a gonosz óra
 S elszéledt mind a cziimbora:
 Bensőmben sírva, atközölva
 Riad a szörnyek tábora.

Es sohajszárnyra kelve vigán
 Egy mindenséget gyászba lep . . .
 Iszonytól sápad, remeg ajkam,
 Lelkem tátongó, pusztá seb.

Edes! ne jöjj olykor hivedhez . . .
 Vagy benned is oly bü fogau,
 Hogy többé nem pihenhetsz
 Karomban igaz — boldogau.

Telekes Béla.

Tavasza a Tátrában.

Most van itt a tavaszi zsongás, zsendülés
 ideje . . . A föld szunyadó őseréje ébredés
 s felüti fejét millió fűszálban, százezer vi-
 rágban, illatok sokaságában, színek elragadó
 pompájában. Az alföldi reten tavasszal bá-
 mulva nézzük a természet-szötte virághimes

gyepet; pedig mi az a tatrai flora változo-
 tos formája, illata és színehez képest?

Akik a természetet szeretik, azoknak már
 júniusban itt kellene lenniök ez áldott hegy-
 vidéken, hogy élvezek s igazán érezzek tá-
 madni az erdőt, a napsugar melegét, a bal-
 zsamos illatot s ezer madár dalát . . . A
 saison, igaz, csak június végén kezdődik, ek-
 kor nepesedik be mindeu hely a tatrai nyá-
 ralókban, de már most is minden élvezet,
 minden kényelem várja az ideérkezőt s most
 legaiább nagyobb a figyelem is minden egyes
 vendég iránt, mint akkor, amikor ugyancsak
 a személyzetnek tiszerte nagyobb számú
 vendéget kell ellatniua.

Ez természetes is.

Mindannak daczára a magyar ember ju-
 niusban inkább a külföldi furdőre utazik el
 s a mi bámulatos Tátravidékünket mellőzi.
 Bezzeg a jó német szomszéd okosabb. Ó is
 a külföldre megy ugyan, de ez a külföld
 most nekik Magyarország, a Magas Tátra
 melyről a német turisták nagyon jól tudják,
 hogy a legelragadóbb június havában s a
 legtöbb egészséges ember Németországból
 ilyenkor jár a tatrai csucokon s ilyenkor
 küldik ide a német orvosprofesszorok is bete-
 geiket, mert a fenyőerdők ilyenkor lehelik
 azt a balsamot, melytől a beteg tudó meg-

honvédelminiszter ezzel a monarchia véde-
erejét és a nemzet büszke öntudatát oly
módon emelte, hogy hervadhatlan érde-
met szerzett e kormánynak és az azt
támogató szabadelvű többségnek.

A nemzetiségi sajtóból.

(—) Bukaresti híradások arról adnak hírt,
hogy Budapesten a magyarországi nemzeti-
ségek vezető férfiai újabb mozgalmat kez-
deményeztek.

A bukaresti „Romanul” e hó 13-iki száma
erről a következő érdekes tudósítást közli:

„Amíg a nagyhatalmak képviselői Kon-
stantinápolyban egy népnek sorsa felett
döntenek, addig a négy nemzetiség képvi-
selői Budapestre voltak összehívva, hogy sor-
suk felett tanácskozzanak. Ezen értekezlet
reánk nézve sokkal nagyobb fontossággal
látjuk arra nézve, hogy a kísérlet sikerül-
jön, mert remélhetőleg a bécsi és budapesti
egyenlenségek alkalmasak arra, hogy Aus-
ztria-Magyarország nemzetiségeinek panaszai
meghallgattassanak. E küldöttség által
szerkesztendő memorandumról beszélnek,
amelyet Bécsbe fognak elvinni.” „E tanács-
kozás alkalmul fog szolgálni arra, hogy dr.
Ratiu emberei dr. Lukacsiu híveivel találkozzanak
és azt hiszik, hogy e két vezető köz-
ött felmerült ellentétek kiegyenlítettnek és
a nagyszabású „Tribuna” fuzionálói fog az
aradi „Tribuna Poporului” című lappal.
Már meg is állapították a programot,
amelynek alapján az egyetemes helyreállítás
egy bajtársunk szerint az a következő: 1.
A nemzeti bizottság rekonstrukciója. 2. A
„Tribuna” és a „Tribuna Poporului” fuziója
a nemzeti program alapján. 3. Egy újabb
zarandoklás Bécsbe. 4. Egy memorandum a
a trónhoz és annak közvettetele az európai
és művelt világ közvéleménye számára. 5.
A mozgalomnak folytatása a nemzetiségek
kongresszusában. 6. Nyilvános gyűlésekben
megszavazott és a sajtó útján közzétett határozatok
a román politikai száműzöttek visszahozásának
tárgyában. 7. Propaganda a

gyógyul. s. mely a beteg idegekre olyan
csillapító hatással van.

Az előszóban most is a leglatogatot-
tabb központ Uj-Tatrafüred. Nemcsak
azért, mert fekvése előnyösebb valamennyi
többi tatrai nyaralónál, amennyiben dél
fele, a szépesi feusikra nyílt terraszt ké-
pez, északra pedig fölötté mint védőbástya
emelkedik a Nagyszalóki-csücs gerince, —
hanem azért, mert berendezésénél fogva is
ugy a betegnek, mint az egészséges em-
bernek egyaránt a legnagyobb kényelmet
nyújtja.

Uj-Tatrárt már maga az is nevezetessé
teszi, hogy itt rendel a fürdő tulajdonosa
dr. Szontágh Miklós, kir. tanácsos. Az ő
nevet — csodálatos, de tény — csaknem
jobban ismerik Németországban, mint ide-
haza. Ezzel nem azt mondom, hogy itthon
nem ismerik. Sőt nagyon előnyösen: az or-
szág urai családjai közt alig van olyan, aki e ki-
váló tudós orvost ne ismerne. De a porosz
és sziléziai egyetemeken mint elsőrangú
kapacitást ismerik őt, akinek gyakran a
legnehezebb esetekben is csodaszertü ered-
ményeket sikerült elérnie.

Természetesen ezt az új-tatrafüredi gyógy-
erők teljes felhasználása mellett negyedszá-
zados orvosi tapasztalatainak alkalmazásával

román nyelv jogainak megerősítésére. 8.
Egy nemzeti mozgalomnak szervezése azon
célból, hogy ugy az országban, valamint a
külföldön a román nemzetiség ellen terve-
zett eselszövények lelepleztassanak. Tehát
még egy elhatározó lépést fognak tenni a
nemzetiségek közötti egyesülés és egyetér-
tés érdekében. A „Romanul” csak sikert
kívánhat azoknak, akik ily cselekedet kü-
denek.”

Ugyancsak e mozgalomról a bukaresti
Epoca ezeket írja:

„Tegnap összejött Budapesten a roma-
noknak, totoknak és szerbeknek 12-es bi-
zottsága, hogy egy közös akciónak alapja
felett tanácskozzanak. Ezen értekezleten részt
vettek: dr. Ratiu János, Lucaciu L., Coro-
ian Gyula és Mangra V. a románok részé-
ről; Polit. Gavarilla, Dimitrievits és még
egy egyén a szerbek részéről; Mudrony Pál,
Daxner Samu, Stefanovits és Hurbán a tó-
tok részéről. A bizottság elhatározta, hogy a
legrövidebb idő alatt összehívja a nemzeti-
ségeknek nagy kongresszusát és hogy egy
közös memorandumot fognak szerkeszteni,
melyet egy sok ezerből álló küldöttség, mint
azon három nemzetiség képviselői, elvisz
Bécsbe, hogy azt Ferencz József császárnak
átadják.”

Városi közgyűlés.

Nagy-Enyed, 1897. június 19.

Nagy-Enyed város képviselő-testülete e hó
18-án Kovács Gyula polgármester elnöklé-
vel rendkívüli városi közgyűlést tartott, me-
lyen a képviselők, tekintve e gyűlés fontos
tárgyat, szép számmal jelentek meg.

E közgyűlés fontos és sürgős tárgya a
Nagy-Enyed városában meg ez év folytán
felállítandó kultur-mérnöki hivatal elhelye-
zésének kérdése volt. A tanács eleve intéz-
kedett ugyan az iránt, hogy a kiküldött
mérnökkel a hivatal elhelyezésére szolgáló
épület kinevezessék, azonban oly alkalmas és
nagy épület, melyben egy ily nagyszámú
személyzetből álló hivatal megfelelő módon
elhelyezhető volna, a városban nem akadt;
a közgyűlés tehát a tanács indokolt javasla-

teheti csak. Ez a szerény ember, aki tulaj-
donosa a telepnek — csak fürdőorvos, csak
betegeinek él. De gondoskodik vendégei ké-
nyelméről is, s alig van esztendő, amikor
a vissza-visszatérő régi vendégek ne talál-
nának valami új meglepetést, új épületet,
sétateret, játszóhelyet.

Tavaly készült el a „Budapest” szálló
új épülete, meg a nagy, impozans vendéglő
és kávéház, melynek a fenyvesekre nyíló
hatalmas terrassa a fürdői közönség legkel-
lemesebb találkozó helye. Itt van az óriási
étterem, melyben 400 személyre teríthetnek
s a melyben ez idő szerint Klimó József
uralkodik. Ez a név híres a Tatraban; aki
jól szeret étkezni, az fölkeresi a Klimó bácsi
asztalait nagyon sűrűn.

Az élet itt most egyre élénkebb. Nagyon
erős szezonra van kilátás, mert a tavalyi
kiállításos fáradságokat az idén mindenki
szeretné kipihenni. Anyian kerülnek a
Tatraba, hogy aki nem gondol idején la-
kásra, bizony vissza fog fordulni innen.

Be kell fejeznem soraimat, hív a havasi
kürt! Megyünk a kis vízseséhez, az erdőbe!
Aki nem jöhetne velünk, azokat sajnálom,
— de ha lehet, halovány szóval majd el-
mondom legközelebb, hogy milyen az erdő
júniusban.

G—A.

tára kimondotta, hogy a már bemutatott
tervek szerint és költségvetések keretén
belül a kultur-mérnöki hivatal részére meg-
felelő helyen új épületet fog emelni.
Ezen új épület költségeit a már eleve felter-
jesztett 84.000 forint névértékű regále-kötvényből
fogja fedezni. Az épület felépítésére, valamint
alkalmas helynek a megjelölésére, Csató Já-
nos alispán, Gáspár János, dr. Jeney Elek,
dr. Winkler Albert és Dezső Zsigmond kép-
viselők hozzászólása után, a képviselőtes-
tület a polgármester elnökléte alatt egy 10
tagból álló bizottságot küldött ki, melynek
feladata leendő az építési körüli teendők sür-
gős és pontos végrehajtása.

A gyűlés második tárgya több tisztviselő
szabadságolási kérvényének tárgyalása lévén,
a kért szabadságidőt: Horváth József városi
főjegyzőnek, dr. Jeney Elek tiszti főjegyző-
nek, dr. Winkler Albert főorvosnak és Tar-
soly Árpád főerdésznek a gyűlés megadta,
megbízva a tanácsot a megfelelő helyesíté-
ssel. A gyűlésnek több tárgya nem lévén, a
képviselők az elnöklő polgármester lelkes
eljenzése közepette délután 1 órakor szét-
oszlottak.

Referens.

Brassai Sámuel.

Született 1797. június 15-én.

A napokban és különösen június hó 15-én
ünnepet ült a magyar tudományos világ;
nem csupán évei számára, hanem érdemeire
nézve is legöregebb tudósunk, Brassai Sámuel,
születésének századik évfordulóját
érte meg. A természet ölen elő földműves,
a testi munka napszámosa is ritkán eri
meg ezt a kort; annál ritkábban a tudomá-
nyok önfeláldozó harcosai, akik agyuknak
és idegeiknek folytonos megfeszítésével
munkálkodnak. A vöröskereszt-egyesület ko-
lozsvári kórházában fekvő hófehér hajú ag-
gastyánt üdvözlő táviratokkal kerestek föl
tudományos életünk kitünősegei. De első
helyen állt az üdvözlők sorában a királyi. Jól
esik látni, hogy a legelső magyar ember
milyen érdeklődéssel kíséri a magyar tudomá-
nyos életet. A kitüntetés, mely a legfel-
sőbb helyről jutott Brassai Sámuelnek, ki-
tüntetés egyszerűsége minden magyar tudós-
nak. Wlassics Gyula kultuszminiszter ő
Felsége megbízásából a következő táviratot
küldte Brassainak:

„Ő es. és kir. Felsége legkegyelmeseb-
ben fölhatalmazni méltóztatott, hogy Nagy-
ságonnak századik születésnapja alkalmából
legmagasabb nevében szerenese kívánatait
tohatsoljam.”

A kultuszminiszter szép levélben üdvö-
zölte. Számos üdvözlét érkezett még ezeken
kívül Brassaihoz az ország minden részéből.

Érdekesnek tartjuk ebből az alkalomból
néhány szóval vázolni Brassai életének s
munkálkodásának főbb mozzanatait. Torockó-
Szent-Györgyön, Erdélyben született. Atyja
szenevelő, virágtermesztő volt, tőle örö-
költe a virágkedvelést. Atyja unitárius pap
volt, s fiát nem adta kollegiumba, hanem
tizenkétes koráig maga tanította, még
pedig eredeti módon. Nem magyarogtatott
sokat, nem is prelegált, hanem minden to-
vábbi lecke nélkül kezébe adta Robinsont,
a gyermekek és ifjak Bibliotékáját, a Kis-
dedek Tárházát, a Hármaskönyvet s más
efféle olvasmányokat. Mikor a magyar nyelv
szabályára került a sor, grammatikát adott
a kezébe, s ha az írásban hibát tett, kike-
restette vele a könyvben, hogy micsoda
szabályt sértett meg. Így hatolt be az ide-
gen nyelvek szellemébe is. Atyja német

könyveket s szótárt adott a kezébe. Ha valamely szó jelentőségét nem tudta, atyja a szótárhoz utasította. Az állatok megismerésére Raff természettörténetét adta neki, kepet hozzá Buffonból és Bertuchból adott. A törvényeket a Debreczeni Törvénykönyvből tanulta megismerni. A számvitel megtanulása végett a Pitagorász tablaja után a Maróthi aritmetikáján kellett izzadnia, s atyjától legfőkébb megoldásra váró feladatokat kapott. A földrajzot szintén olvasásból kellett megtanulnia, csak arra szoktatta atyja, hogy mihelyt földrajzi névre bukkan, legott keresse föl a földabronzon. Ilyen módon a gyermek legtöbb esetben saját erejére volt utalva s több mint valószínű, hogy éppen ez a körülmény fejlesztette ki éles judiciumát, nagy tudását és hangyaszorgalmát. Tizenháromeves korában a kolozsvári unitárius kollégiumba ment filozófiát hallgatni, azt elvégezve, Bethlen Károly gróf családjánál nevelésködt, míg a kolozsvári kollégium bölcseleti tanárává nem választották. Innen kezdődik fényes tanári pályafutása, melyet a kolozsvári egyetemen végzett be 1884-ben, amikor nyugdíjazásba vonult. Ugyancsak ebben az évben választotta tiszteleti tagjává az akadémia.

Hatalmas tudása, széleskörű ismeretei valóságosan enciklopédistává tették; csodálatosan változatos működést fejtett ki, nem úgy, mint a mai egyoldalú tudósok. Különösen a filozófiában, majd a botanika, az algebra és a nyelvészet terén tett nagy eredményű, önálló kutatásokat. Minden munkáját eredetiség, önálló s minden ízében magyaros gondolkodás jellemzi. A magyar nyelvészet terén elévülhetetlen érdemeket szerzett magának különösen azzal, hogy ő kezdte meg a magyartalanságok ellen azt a harezot, melyet azután Szarvas Gábor a „Magyar Nyelvőr”-ben folytatott leghatásosabban.

Azóta, hogy nyugalomba vonult, testi ereje megroskadt ugyan egy kissé, de elmeje teljesen fiatalos erőben van. Bámulatos emlékező tehetsége, mely a multak történének valóságos kincses tárházát rejti magában, csöppet sem vesztett még erejéből.

A tüdővész terjedése.

Korányi Frigyes egyetemi tanár, főrendiházi tag, kinek alkalmá van évente ezrekre menő tüdőkóros beteget észlelni, valóban humánus és az államra nagyfontosságú mozgalmat indított meg, hogy vagyontalan tüdővész betegeknek gyógyítására állami gyógyintézetet létesítsen. Az ily előkelő tudós részéről jött felhívás nem maradhatott eredmény nélkül. A főrendiház ülésén szintén beszéd tárgyává tette Korányi e rendkívül fontos kérdést is, s ennek tulajdonítható, hogy a belügyminiszter felhívta az Országos Közegészségügyi Tanácsot ez ügyben oly javaslatra, mely a gyakorlatban végrehajtható és melynek felhasználásával hazánkban a tüdővész terjedése ellen eredményesen lehetne küzdeni.

A tanács elnökét, Korányi Frigyest bizta meg a javaslat kidolgozásával. Korányi tanár e hó 13-án tartott ülésen terjesztette a tanács elé mely tudománytal és nagy lelkiismeretességgel kidolgozott 20 lapra terjedő javaslatát, melyet a tanács teljes tetszéssel egyhangulag elfogadott.

Az előterjesztés kiemeli, hogy bár az orvosi tudomány mind nagyobb tökélyre emelkedett, mit az államok a közegészség terén értékesíteni törekedtek, de az egyesekre az

állami és társadalmi terhes követelmények és ebből fejlődött életmód, közélet és közlekedési eszközök elenkebbé válása által két betegség csoport, ugymint az idegrendszer bántalmának, az elmebajoknak és a fertőző bántalmaknak, tüdővésznek gyarapodását okozta.

A tüdővész a civilizált világ legpusztítóbb betegsége, melynek főoka abban rejlik, hogy az élet követelményei megerősítik és meggyöngítik a szervezetet, mi emeli a gümőkórra való hajlandóságot, az emberek összehalmozódása pedig bőven szolgáltatja az alkalmat e bántalomnak emberről emberre való terjedésére.

Poroszországban évente 100.000 ember hal meg tüdővészen, Magyarországon mintegy 60—65.000, Poroszországban minden 100 halálet közül tüdővészre esik 12,7, Bécsben 19,3, Budapesten 21,9, Berlinben az utolsó 10 év alatt átlagosan évenként meghalt 4500, Budapesten átlagosan 2254. Minden 10.000 lakó közül meghalt tüdővészen Poroszországban 31,5, Franciaországban 46,2, Bécsben 45, Budapesten 1888-ban 61,5, 1860-ben 51,3, 1890-től változik évenként 39,9—56,5, 1889—93-ig Szegeden 41,7, Nagyváradon 48,0, Nyíregyházán 51,5, Békés-Csabán 52,5, Pozsonyban 58. Az összes tüdővészesek száma Németországban 1.200.000, Magyarországon 400.000, Budapesten 15.000. A tüdővész tehát ugy nálunk, mint külföldön szaporodik. A betegség a legjobb korban, 20—25 év közt támadja meg az embereket és tulnyomólag a férfiak közt fordul elő.

A tüdővész okozója a Koch-féle gümöbaczillus, mely ugy az állatban, mint emberben szaporodik, főképp pedig a tüdővészesek tüdejében. A szervezetből kikerült gümöbaczillusnak más ilyen lényekbe való bejutása a baczillus fejlődésére kedvező viszonyok közt ezekben ismét tüdővészt okoz, ezért a gümöbaczillus terjedése megakadályozandó. A baczillusokat terjeszti: a) az ember és b) az állat. a) Az emberből a fertőzőanyag első sorban a köpettel és csak alárendelt mértékben a gümös szervek váladékával ürítetik ki.

1. Fontos dolog, hogy az orvosok tudják, melyik váladék az, amely gümöt tartalmaz, ezért szükséges különböző helyeken bakteriologus szakemberek alkalmazása, szükséges, hogy papok, tanítók birjanak annyi ismerettel, hogy mikor van indokolva a tüdővész gyanúja.

2. A tüdővészt a nedves anyag nem terjeszti, hanem csak akkor, ha megszáradva a levegőbe jut. Tüdővészesek által lakott helyiségeket szárazon nem szabad söprögetni, mert esetleg a beszáradt váladék a levegőbe jut, ellenben a nedves söprés és tisztogatás hozandó be. Szükséges, hogy a tüdővészen elhaltak bejelentése kötelező legyen, mert az utolsó szakaszban az elterjedés veszélye legnagyobb, amennyiben a betegek szobához, ágyhoz kötöttek, az ágyneműk, kórszobák és ruhák fertőtlenítésének kötelező volta kimondassék. Czélzerű továbbá népszerű munkák terjesztése.

3. A kórházakban a tüdővészesek a többiektől elkülönítendők.

4. Szintugy, mint a trachomára, a tüdővészre is külön felügyelői állás szerveztessék.

b) Intézkedések a tüdővész fertőzőanyagának állatok általi terjesztése ellen. Ezek: 1. a gümőkóros tehének teje, vajja, túrója stb., 2. a husa. A tehének megvizsgálandók és

az erre vonatkozó egészségügyi törvények átvizsgálandók, esetleg pótlandók és szigoruan ellenőrizendők.

A tüdővészesek sikert erő gyógyítása ma napok klymatohygenicus; ennek eszközei: tiszta, pormentes, lehetőleg bakteriummentes levegő, sok napfény, olyan berendezés, mely a betegeknek minél több szabadban való tartózkodást nyújt, éjjeli egészséges levegő a szobában, dus táplálkozás, az életrend egyénileg megállapított szabályozása, állandó orvosi felügyelet, a testedzés és alkalmi gyógykezelés. A vagyonosabbak e feltételeket megkapják a jól berendezett intézetekben. A tüdővészesek köztül évente meghal vagy 20%, a gyógyintézetekben meggyógyult 26%, javult 63%. A bántalom kezdetleges stádiumában gyógyult 40%. Mig a kórházakban, hol egyéb betegekkel együtt vannak a tüdővészesek, meghal 50% és alig javul 30—35%. Ezért szükséges tüdővészesek részére külön kórházak felállítása.

Hogy ez mennyire üdvös, kiténik Angliában, hol felényire esett a tüdővészesek száma; nagy mértékben hozzájárult ehhez, hogy a sanatóriumokból hazakerültek terjesztik a tüdővésznek terjedése ellen szolgáló, az intézetben elsajátított ismereteiket.

Kivánatosnak tartja a tüdővészesek gyógyításához a tudomány mai fejlettségének igényeivel megegyező körintézetek felállítását, melyek mintaszerűen legyenek felszerelve.

Milliókat görnyeszt e betegség. A nevelést kell oda terelni, mint külföldön, hogy ne csak a hatósági közegek, de a társadalom is folytassa a védekezés munkáját; csakis így érhető el a siker, azért tehát a közszellemet kell ez ügy iránt felkelteni. A társadalom pedig jórészt csatlakozik az akcióhoz. A legfontosabb és legtermékenyebb eredmény a társadalmi akcióval várható, de szükséges, hogy ezt a kormány ugy erkölcsileg, mint anyagilag hathatósan támogassa. Bécsben maga Rotschild 100.000 forintot, Lichtenstein herceg 50.000 forintot adott e célra és a kormány mégis nagy mértékben támogatja az ilyenmü intézeteket. Leghatásosabb és az ügy fejlődését leginkább előmozdító módozat az volna, ha a társadalmi uton felállított sanatórium mellett a kormány egy, a kórházak rendes anyagát képező tüdőbetegeknek szánt tüdővész-kórházat állitana fel mintegy 300 ágygyal.

Nálunk a tüdővész megatlására semmi sem történt és így nagy távolság választ el e tekintetben bennünket Ausztriától, Orosz-, Porosz-, Franciaországtól, Angliától, Észak-Amerikától, egy szóval a civilizált világtól.

Korányi tanár reményli, hogy a belügyminiszter akként fog intézkedni, hogy hazánkat a világ legpusztítóbb betegsége elleni védekezésnek terén is a civilizált államok láncolatába becsatolja.

A nagy gonddal kidolgozott felterjesztéshez mi a szenvedő emberiség és a haza érdekében csak azt az óhajunkat tesszük hozzá, vajha a kormány és a társadalom minden rétegeben olyan figyelemben és anyagi támogatásban részesülne e nemes eszme, amint az méltán megérdemelné.

Dr. T. S.

Felvétel

az építő- és gyagipari téli tanfolyamokkal kapcsolatos marosvásárhelyi állami fa- és fémipari szakiskolába.

A fa- és fémipari szakiskola négy éves tanulóit elméletileg és gyakorlatilag képzett

iparosokká neveli. A gyakorlati kiképzés az intézettel egybekapcsolt műhelyekben történik, hol szakképzett művezetők vezetése alatt tanulja az ifjuság iparának gyakorlati részét.

Az iskola felöleli a faipar köréből a bútorepítés és épületasztaloságot, esztorgályozást és fafaragászatot; a fémipar köréből pedig a gép- és épületlakatoságot, és ehhez képest nyújtja mindazon elméleti és gyakorlati ismereteket, melyekre az ezen iparágak terén működő művelt és szakképzett iparosoknak szükségük van.

Beiratási és tandíj az intézetnél nincsen. Műhelyi biztosíték fejében azonban minden tanuló 5 frtot tartozik a beiratásnál letenni. Az iskola tanulói kétfelék: a) rendesek, b) rendkívüliek.

Rendes tanuló az lehet, ki valamely közép- vagy polgári iskola két osztályát, vagy pedig az elemi népiskola 6 osztályát sikerrel végezte, vagy ezeknek megfelelő felvételi vizsgálatot tesz le, élete 12 évét már betöltötte és ehhez képest kifejtett ép testalkattal bír, a mit hiteles orvosi bizonyítvánnyal kell igazolni. Felvételnél még az alsófoku tanoncziskola három osztályát jó sikerrel végzett ifjak is. — Rendkívüli növendék lehet minden iparos segéd vagy tanoncz, a ki csak egyes tantárgyakat kíván hallgatni.

A felvétel előjegyzés alapján történik.

Ennek eredményéről a szülők minden évi augusztus hó 20-ig értesítetnek. Előjegyzés vegett minden első évfolyamba felvétetni ohajtó növendék július hó végéig az ipari szakiskola igazgatóságához akár személyesen, akár írásban bemutatni tartozik: a) a keresztlevelét, melyben kifejezendő annak kötelezettsége is, hogy az illető a tanuló teljes tartalmát bevégi; c) iskolai képzettségéről szóló szabályszerű bizonyítványát; d) az újraoltás megtörténtéről szóló szabályszerű bizonylatot.

A szakiskola tanulói részére több ösztöndíj áll rendelkezésre. Az ösztöndíjak elnyerését előző folyamodványok szegénységi bizonyítvánnyal felszerelve augusztus hó 20-ig az igazgatósághoz benyújtandók.

A szakiskolával kapcsolatos építő és agyagipari tanfolyamokra felvételnél rendes tanulóknál: a) az építőipari tanfolyamra a gyakorlatban tenyleg alkalmazott komüves ács és kőfaragó tanonczok, kik kötelezik magukat a szakiskola teljes bevezetésére; b) az agyagipari tanfolyamra fazakas vagy kályhakesztő segédek vagy tanonczok.

Előképzettség gyanánt megköveteltetik a népiskola elvégzése vagy annak megfelelő felvételi vizsga sikeres letétele.

Rendkívüli tanulóul felvétetik minden iparos segéd vagy tanoncz.

A tanfolyamok rendes tanulói beiratásuk alkalmával évi 3 frt tandíjt kötelesek fizetni.

A jövő 1897—98. tanév a fa- és fémipari szakosztályokon szeptember hó 1-én, az építő és agyagipari tanfolyamokon november hó 1-én kezdődik.

Minden állami ipari szakiskolát végzett tanuló a kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur 17698—1895. szám alatt kelt rendelete értelmében munkakönyvet kap.

Az iskolára vonatkozó mindennemű felvilágosítással készséggel szolgál az igazgatóság.

Marosvásárhelyt, 1897 június hóban.

Fekete I.,
igazgató.

Vegyes hírek.

— **Kinevezés.** Alsófehér vármegye főispánja Hegedüs Lajos födbirtokos gerendi lakost a vármegye központi hivatalához alveleltárnokká nevezte ki.

— **Választás.** A nagyenyedi Bethlen-főiskola két fiatal tehetséges h. tanára, Zajzon Ferencz és Fóris Miklós, a sepsiszentgyörgyi és illetőleg a zilahi főgimnáziumhoz választattak meg tanárokká.

— **Urnapja.** Urnapját, a róm. kath. egyház ezen egyik legszebb ünnepét, fényesen ünnepelte meg városunk közönsége is e hó 17-én. A róm. kath. templomban Deli Ödön házfőnök pontifikált megfelelő segédlettel. Szép és megható volt a körmenet is, mely a szokásos és ajtatos hívek által e célra felállított oltárokhoz járult, Isten áldását kérve a város lakóira. A fényes istentiszteleten a honvéd tisztikar testületileg vett részt, a városunkban székelő hatóságok pedig szintén mind képviselve voltak. Az ünnepély külső fényét emelte a kivonult honvéd-zászlóalj díszszáza is. A nagy szárad-parancsnok vezénylete alatt és honvédek jó kinézése mint felvonulása szintén sokban hozzá járult az ünnepély díszéhez. Gyulafehérvárt is nagy fényvel és pompával ülték meg Urnapját. Kivonult az egész helyőrség és külön díszszázad zenével alkotta az egyházi szertartás egyik fényes részét. Az istentiszteletet Fábrián Sándor kanonok tartotta fényes segédlettel.

— **A Bethlen-főtanoda** 32 növendéke Szilágyi Gyula igazgató, Lázár István, Fogarasi Béla, Nagy Sándor és Lázár Imre tanárok vezetése alatt e hó 19-én a déli vonattal indult Dévára, hogy az ott e hó 20-án tartandó kerületi tornaversenyen részt vegyenek. Versenyre készülő ifjainknak őszintén kívánjuk, hogy az előző évek tanúsága szerint a nagyváradi és budapesti versenyeken elért sikereket egy újabbal gyarapítsák.

— **Harcászati czéllövészet.** N.-Enyed város és vidéke közönségét ez uton is értesítjük, hogy a helyben állomásozó honvéd-zászlóalj e hó 21., 22., 23-án a Bükköslaposán harcászati czéllövészetet fog tartani, mely alkalomból intjük a közönséget, hogy a Bükköslapos közelében járnál veszélyes.

— **Konstantinápoly Nagy-Enyeden.** Sietünk megjegyezni, hogy nem a Budapestre telepített Konstantinápolyt értük, habár ez a kellemes üdülő és mulató hely pár hétre elférne nálunk is és publikuma is csak akadna. Egyelőre csak azon kőszabesek nagy csapatáról van szó, melyek egy idő óta a szó szoros értelmében ellepik utcáinkat és hasonló szabadalmat élveznek, mint stambuli testvéreik. Utcáik, járdák, kapuközök telve vannak marakodó, vinyogó, nyargaló, heverő kutyákkal, éppen mintha kongresszust tartanának, veszélyeztetve a közrendet, közbiztonságot, közérkölcset. Miután pedig nyilvános gyűlések tartása tudtunkkal mindenütt hatósági engedélyhez van kötve, — habár kíváncsiaknak látszunk is, — azon kérdést intézzük a városi hatósághoz, mikor, minő szám alatt és mennyi időre adott engedélyt ezen szakadatlan gyűlésezésre és ha nem adott engedélyt, miért nem intézkedik valami módon annak szétrobbantására, illetve megakadályozására, mert mi ismétljük, szívesen látnók a budapesti Konstantinápolyt pld. a sétateren, — de annál inkább undorodunk a szabadalmazott stambuli kutyavásártól.

— **A közigazgatási reform előkészítő**

munkái serényen folynak a belügyminiszteriumban. Egy része a reform-javaslatok első tervezetének már át is ment a miniszterium kebelében üléselő anket tanácskozásain. Az anket, mint értesülünk, jelenleg a közigazgatási reform egyik legfontosabb részére, a községi adminisztrációra vonatkozó törvényjavaslat első tervezete fölött tanácskozik. A közigazgatási reform-javaslatok egész komplexumát előreláthatólag még ez év folyamán közbe fogják tenni, hogy a szakköröknek s a nagy közönségnek is módjában legyen azokkal foglalkozni, még mielőtt a kormány által parlamenti elintézés alá terjesztetnének.

— **A munkakeresők.** A földművelésügyi miniszterium, hogy megállapíthassa: van-e hiány mezői munkásokban és ha van, mekkora, összeíratta a munkát keresők számát és azt is, hogy mennyi munkásra van szükség. A munkakeresők száma 167.031, a keresett munkásoké pedig 181.058. A munkáshiány tehát 14.057. Ez a hiány legnagyobb része azonban nem a vidékre esik, hanem a városokra. A szocialista mozgalmaktól leginkább fenyegetett Alföldön a hiány mindössze is 1189 főre tehető.

— **Gazdáink figyelmébe.** A kerületbeli közös állomásokon elhelyezett honvéd csapatok részére az 1897/98. évi biztosítási időszakra szükséges szén, ágy- és alomszalma, nemkülönben tűzifa szállítása iránti biztosítási tárgyalás Kolozsvárt f. évi július hó 1-én fog megtartatni. A cs. és kir. közös hadsereg részére mintegy 3450 mm. szén, 1863 mm. alomszalma, 1269 mm. ágyszalma és 2910 mm. tűzifa, a m. kir. honvédség részére 472 mm. szén, 236 mm. alomszalma, 180 mm. ágyszalma, 720 mm. tűzifa fog szükségeltetni. Ajánlatot tenni ohajtó gazdáink bővebb felvilágosítást nyerhetnek a helybeli zászlóalj-parancsnokságnál.

— **Egy internacionális magyar fürdő.** Míg a külföldi fürdőhelyek csak ugy hemzsegek a magyar vendégektől, addig jól esik látnunk, hogy van Magyarországnak is egy fürdője, ahol a külföldre vándorolt sok magyar pénznek egy csekély hányada visszajut a hazába. Pöstyén fürdőnek nevezjéket olvassa találunk itt illusztris neveket Európa minden részéből, többek között: Ghika román hercegnőt, a bajor Eisebeck bárónőt, az angol Gibson nemest stb. Pöstyén fürdőnek e mindinkább internacionális jellege, ugy látszik, igen kedvező behatással van annak látogatótságra is, mert míg a fürdőhelyek legjava csak most kezd ébredni, addig itt má: az 1000-en tul van a létszám, a minek csak igen örveudhetünk.

— **Nyilvános számadás és köszönet.** A nagyenyedi önkéntes tűzoltó-egylet által e hó 7-én tartott táncmulatság alkalmából felülfizetni szivesek voltak: Zeyk Dániel főispán 5 frt, Scheidel József 4 frt 80 kr, Kovács József 2 frt, Reinbold Olivér 1 frt 80 kr, Incze István 1 frt 50 kr, Vajda Péter 1 frt 40 kr, Török Bertalan 1 frt 20 kr, Knobloch József 1 frt 20 kr, Csató János, Kovács Gyula, Lázár István, dr. Jeney Elek, Uray László, Bőjthe Zsigmond, dr. Reich Béla, Jakab Károly, Szathmáry Mózes, Harmath Miklós 1—1 frt, Tóth Miklós, dr. Winkler Albert, Imre József 80—80 kr, Makovicska Ottó 60 kr, Csibola János, Kiss Márton, Mátyás Sándorné 50—50 kr, Deli Ödön, Konkolyi Barna, Flatsker Nándor, Konez Albert, Kiss István, Lászlófi József, Papp János, Müller Jenő, Bisztricsány Lajos, Gréf

János, Fischer Jakab, Borsos Mózes, ifj. Králík János, Vadász Imre, Gréf József 40—40 kr. Kiss Károly, Mátyás Sándor, Máthé István, Bakó Károly 30—30 kr. N. N. Czeichner András, Kován János, Mageri Vilmos, Dragits Péter 20—20 kr. Nagy Árpád 10 kr. Összesen: 40 frt 70 kr. A mulatság jövedelme volt: 153 frt, ebből kiadás: 76 frt 12 kr. Tiszta jövedelem maradt az egylet pénztára javára 76 frt 88 kr. A mulatságon résztvevőknek, valamint a szíves felhívásért és Haberman Rudolf nagyszabású sör-gyárosnak az egylet részére ajándékozott 1 hecto sörért ez uton is szíves köszönetet mond a nagyenyedi önk. tüzoltó-egylet parancsnoksága.

— **Köszönetnyilvánítás.** Alulírott kötelességemnek tartom körünk kevében mindazoknak, kik a június 12- és 13-án tartott műkedvelői előadások szép sikeréhez hozzájárultak, mi által egyszersmind egy kegyeletes czélt szolgáltak, s körünk vagyonát is gyarapítani kívánták, a nyilvánosság előtt is leghalásabb köszönetemnek kifejezést adni. Első sorban is fogadják leghalásabb köszönetemet a melyen tisztelt közreműködő női szereplők, névszerint: Tomai Ilona, Egresy Teréz, Tomai Margit, Egresy Irma, Nagy Ida, Nagy Anna, Vermes Anna, Szathmáry Róza, Szeute Jozefa kisasszonyok. Fogadják köszönetemet az előadások erkölcsi sikerének legfőbb tényezője, a tapintatos rendező: tek. Baranyai Károly ur, ki nagy fáradságot és türelmet igénylő tisztét anyai tudással és ügybuzgósággal töltötte be, hogy egy körünket, mint a közreműködőket a legmélyebb hála kötelezte, s kinek szíves pártfogásába egyuttal jövőre is ajánlom körünket. Fogadják továbbá köszönetemet a férfi szereplők: Szathmáry József, ifj. Tomai Pál, Kiss Albert, Jakab Árpád, Bakó Károly, Telegdy Imre, Gilla Miklós, Szvoboda Miklós, ifj. Poloni Domokos, Debreczeni Gyula, Bakcsi Ferencz, Drágity Péter, Szathmáry Jenő urak és a derék sugó: Sulyok Ferencz ur. Fogadják halás köszönetem kifejezését: Nagys. Kovács Gyula polgármester ur, ki a termet díjtalanul volt szíves a 2-ik előadásra engedélyezni; nagys. dr. Magyar Károly ur, mint a helybeli „Műkedvelő-Társulat” elnöke, ki a díszleteket a legszívesebb készséggel bocsátotta rendelkezésünkre; a „Nagyenyedi Könyvnyomda- és Papíráruhágyár Reszvénytársaság” üzletvezetője tek. Lingner György ur, ki a jótékony czél iránti tekintetből a második előadásra díjtalanul volt szíves a színlapokat elkészíttetni; tek. Papp János gyógyszerész ur azon szíveségeért, hogy a jegyek elárúsítására készséggel vállalkozott. Az előadás anyagi eredményéről később fogunk beszámolni. A nagyenyedi iparosok önképző-köre nevében: Tuzse István elnök.

— **A gummirágók.** Nálunk csak fiatal gyerkőczök rágják a gummit. Amerikában azonban, különösen New-Yorkban, ifju, öreg, mindenki rágja. Pár év előtt még preparált fenyőfaenyvet használtak, később faenyvek, toluolizsam és más cfelek keverékét, miglen az Acaras Sapola nedve, a manapság oly nagy mennyiségben használatban levő „Chicle-Gum” az összes többi preparatumokat kiszorította. Körülbelül tíz év előtt érkezett ebből a gummiból az első szállítmány a newyorki kikötőbe, de nem kellett senkinek és már a tengerbe akarták dobni az egész készletet, amikor egy kikötőben lézengő ember egy véletlenül kezébe akadt darabon észrevette, hogy rágásra alkalmas.

Ez az ember poton áron megvette az egész rakományt, mely gazdagsága alapját vetette meg és ma ugyanez az ember egy nagy rágógummi-gyárnak tulajdonosa, mely 450 embert foglalkoztat. — Ebből a gyárból kerül ki manapság a „Pepsin-tutti-frutti-gum”, amelyről a reklám azt állítja, hogy pepsin-tartalmánál fogva az emésztést elősegíti, míg az orvosok egyetértenek arra nézve, hogy az örökös gummirágás csak ártalmára lehet az egészségnek. A gummit, hogy a rágásra alkalmassá tegyék, előbb felfőzik, aztán meggyurják, majd apró darabokra tépik és újra megfőzik. Az így megtisztított anyagot megőrlik, cukorral, pepsinnel és más orvosi substanciákkal összekeverik és külön e czélra szolgáló gépekben tesztat csinálnak belőle. Ezt a tesztat illatos olajokkal keverve kihengerelik és szeletekre vágva elcsomagolják. A rágásra alkalmas gummit leginkább a yukatoni erdőkből és a többi közepamerikai államokból hozzák. 1895-ben másfél millió dollár értékű nyers gummit hoztak Mexikóból Newyorkba, amelyből kizárólag rágógummit gyártottak.

— **Nők a bányában.** Shamokinban, Észak-Amerikában, van egy kisebb szénbánya, melyet kizárólag nők művelnek. A bányát hét leány igazgatja, nővérek, kik közül a legfiatalabb 17, a legidősebb 28 éves. A bányát atyjuk, egy Németországban bevándorolt bányász alapította, aki beteg lett és ezóta legidősebb leánya, egy magas, széles vállú leány, helyettesítette. Ez a leány ügyel a legnehezebb és legveszedelemesebb munkalatokra és a szent is ő értékesíti a környékbeli farmerek között. A második leány a gépmester állást tölti be és talalekony eszével a gépeken már sok javítást tett. A harmadik leány a bányában felgyülemlt vizek kiszivattyuzásával van elfoglalva, a többi négy pedig ásóval és csákánnyal dolgozik a többi munkás élen a banya belsejében.

— **Ének és villamosság.** Két francia elektrotechnikus olyan fölfedezést tett, mely az éneklő világot bizonyára nagy hála fogja kötelezni. Eszerint, ha az éneklőt dinamógép nemleges sarkával összeköttetésben levő elszigetelt szekre ültetik és arezával szemben a pozitív sarkot helyezik el, úgy, hogy az énekes a villamos áramot mintegy belehel, hangja ezáltal magasabb, erősebb és teljesebb lesz. Oka ennek az erősebb és melyebb belégzésben és rendesebb és hosszabb kilégzésben rejlik, úgy, hogy a légzés a legnehezebb daraboknál sem gyorsul. A hang tehát a villamosság hatása alatt kiterjed, lágyabb lesz és a legnagyobb megerőtetésre képesíti az énekest anélkül, hogy fáradságot érezne.

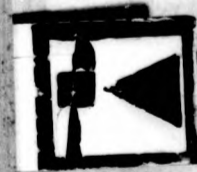
— **Két fővárosi lap fuziója.** Egyike a legrégebb budapesti hírlapoknak, a Fővárosi Lapok, június 16-án megszűnt, helyesebben beleolvadt a kitűnően szerkesztett Magyar Ujságba. A kik tehát eddig a Fővárosi Lapok előfizetői voltak, ezentul a Magyar Ujságot, ezt a mindig élénk és mindig jól értesült lapot kapják meg, amíg az előfizetésük tart. De megkapják egyuttal azt a nagy kedvezményt is, melyben a Magyar Ujság előfizetői részeseznek. A Magyar Ujság mindea előfizetője ugyanis ingyen kap havonként egy díszes kötet regényt, jöllehet a Magyar Ujság olcsóbb minden budapesti lapnál, amennyiben előfizetési ára egy hónapra 1 frt.

— **Budapesti Napló, az ujságírók lapja.** Élénken emlékszik még a magyar

közönség annak a tizennyolcz magyar ujságíróknak az esetére, akik, hogy függetlenitsek magukat minden politikai befolyás és minden vállalkozó tőke nyúga alól, megalapították a maguk erejéből, minden vállalat mellőzésevel a szerkesztőség saját tulajdona gyanánt a Budapesti Naplót. A lelkes kis csapat most, alig tizenegy hónap leforgása után, a szabadelvű magyar közönségnek legkedveltebb ujságszoigáltatója lett. Magával hozván fényes és jóhírű írói neveket, bamulatos szorgalommal és kitartással gyűjtven mindennap össze mind azt, ami a szerkesztőség, e lap szabadelvű és feltétlenül, minden irányban független politikájának, nemzeti érületének és magas izlésének minden huszonnégy órában ismétlődő bizonyosságát adja: — a Budapesti Napló ma már nemcsak keletkezésének történetében új és eredeti, de a közönség szimpatiainak gyors felköltésében is eddig nem látott példát mutat. És minden szam arra vall, hogy a Budapesti Napló alapítói megérdemlik ezt a támogatást. A Budapesti Napló-nak friss és megbízható értesülései, komoly, tartalmas politikai czikkei, amelyek nyomatékossá teszik a fiatal, de politikai sulya már is döntő jelentőségű ujság véleményét, tárczarovatának magas irodalmi színvonala, gazdag informatív anyaga, kitűnő értesülései, kimerítő, ötletes, változatos, eleven rovatái s mindenrendű közleményeinek változatossága és folyton gyarapodó bősége: napról-napra ekeszolóan tanuskodnak arról, hogy a Budapesti Napló fényesen megfelelt a legveresebb varakozásnak is, amely megjelenését megelőzte. A Budapesti Napló szerkesztősége és olvasóközönsége közt páratlanul meleg és szíves viszony fejlődött ki. Naponként jelentkeznek ez a Szerkesztői üzenetek rovataiban. A magyar közönség: nekünk családunk.

A Budapesti Napló szerkesztősége, amely csakis addigi munkásságára, hírlapírói sikereire hivatkozva és a közönség szimpatiaira appellálva fogott hozzá bátor vállalkozásához, nem csalódott önbizalmában és nem csalódott a közönségben, amely nagy szeretettel karolta fel ügyet az első percztől fogva. És hogy a közönség se csalódjék benne, arra vallatva, szakadatlan buzgósággal és lelkesedéssel törekszik. A szerkesztőség, amelynek belső tagjai: Vészi József főszerkesztő, Braun Sándor felelős szerkesztő, Ábrányi Emil, Clair Vilmos, Cerri Gyula, Eros Gyula, Fái Béla, Gergely István, Holló Marton, Horvath Elemér, Janovics Pál, dr. Kovács Jenő, Lyka Károly, Márkus József, dr. Merkl Adolf, dr. Márton Miksa, Molnár Ferencz, Papp Daniel, Pekar Gyula, dr. Soltész Adolf, Sváb Tivadar, Thury Zoltán, napról-napra egész erejét, egész lelkesedését, összes hírlapírói kvalitásait viszi a harezba. Hűséges szövetségese ebben a külső munkatársak díszes serege, amelyből csak Ágai Adolf, Balogh Pál, Beksic Gusztav, Bessenyei Ferencz, Bekefi Antal, Eötvös Károly, Feszli Géza, Géczy István, dr. Hagara Viktor, dr. Halász Ignacz, Kupa Árpád, Lengyel Laura, Malonyay Dezső, Munkácsy Kálmán, Szabóné-Nogáll Janka, Szana Tamás, Szántó Kálmán, Tömörkény István és Tutsek Anna neveit említjük most.

Ez a rugója a Budapesti Napló eddigi példátlan nagy sikerének és biztosítéka a jövőnd szilárd exisztenciájának. És még egy. Annak az ujságnak, amely senkié másé, csak a szerkesztősége és a közönsége, amely semmifele idegen tőke szolgálatában nem áll és csak a maga munkálkodó embereinek,

6. oldal.

meg a magyar közönségnek, a magyar hazának, a magyar nemzeti ügynek és a magyar szabadelvűségnek az érdekeit szolgálja: ebben a függetlenségben semmihez sem hasonlítható hatalmas erőforrása van. Olvasóink figyelmét újból felhívjuk a Budapesti Napló-ra és ismételve a legmelegebben ajánljuk ez ujságot. Olvasásra az újdonságok iránt érdeklődőknek és valóságos lelki épülésükre azoknak, akiknek a magyar hírlapirodalom magas színvonalában és magyar írók és újságírók hangyaszorgalmában kedvük telik.

Meteorológiai jelentés jun. 16-tól jun. 19-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700+	Hő	Szél iránya és erőssége	Borulat	Csapadék	Hő napi max. min.
7	62.8	+18.1	—	1	—	—	
16	2	60.0	+28.0	—	1	—	+29.4 +14.5
	9	60.7	+18.8	SW	2	—	
	7	60.3	+19.6	—	1	—	
17	2	57.9	+27.4	S	3	—	+30.3 +14.9
	9	57.9	+19.8	—	1	—	
	7	58.1	+20.9	N	4	▲ 15.4	
18	2	59.4	+17.2	SE	9	—	+28.1 +14.0
	9	59.3	+16.9	—	3	—	
	7	59.0	+16.4	NW	10	—	
19	2						

Klárítás: Változóan felhős esős hajlammal

* A legnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C° fokokban. Szél iránya: N észak, S dél, E kelet, W nyugat. Szél erőssége = 1-10-ig. Borulat fokai = 1-10-ig. Csapadék mennyisége milliméterekben értendő. ● eső, * hó, ▲ jég, Δ dara.

Közgazdaság.

Hogyan trágyázzuk a zöldseges kerteket?

A kertészeti termékek, nevezetesen a zöldseges-felek kelendősége újabb időben nemesak hogy fokozódik, de azoknak finomságára is különösebb súlyt fektetnek, s főleg nagyobb városokban a finom zöldseget elég jól is fizetik. Az elfasulásra hajlandó, vastagabb rostu zöldseget ellenben senki sem veszi, s így minden kertésznek, aki zöldseges felek eladásával foglalkozik, oda kell törekednie, hogy szépen fejlett, szemre is mutatós, amellyel szenge, lazább sejtű és rostu zöldsegeket vigyen a piacra. Az a kérdés már mostan: el lehet-e ezt egyáltalán érnie, s hogyan? A felelet e kérdésre az, hogy igenis lehet, dus trágyázás által.

A kerti termelés ugyanis még nagyobb mértékben hiányzik, kívánja a visszapótlást, mint a gazdasági termelés, mert az erős trágyázás által növényeink fejlődését is siettetjük, miáltal minden zöldseges, a saláta, ezeller, hagyma stb. értékesebb lesz, mert a gyors növény következében a növény zsenge marad, a sejtek lazábbak, vékonyfalúak, s az egész növény izletesebb lesz. Eppen ezért a zöldseges kert rendkívül sok istállótrágyát megvár, s ha nedvességben nincs hiány, nem kell félnünk, hogy egyhamar tulságos istállótrágyát alkalmazunk.

A zöldseges kertben rendszerint felig korhadt istállótrágya alkalmazandó, mert ezzel a talajt lazító humusz-anyagokon kívül nö-

vényi táplálékot is adunk a talajnak. Igen tanácsos azonban ezen felül még szuperfoszfátot is juttatni a talajba, amennyiben az istállótrágya elegendő foszforsavat nem tartalmaz, holott éppen a talaj foszforsav tartalma serkenti a növényzet buja fejlődését. Ha tehát szuperfoszfáttal is megtrágyázzuk a talajt, ezáltal a buja fejlődést lényegesen előmozdítjuk, s ezáltal az ott termelt növényzet még zsengebb, még izletesebb lesz. Az oldódható foszforsavat tartalmazó szuperfoszfát különösen a hagyma és azok termését óriási módon fokozza. Még bujább fejlődést érhetünk el, ha a már kikelt növényekre kevés chili salétromot hintünk el, 2-3 heti időközben.

Az istállótrágyát ha ősszel alkalmazzuk is, ne hagyjuk kupacokban állani, de terítettük szét, ellenkezőleg buja foltok keletkeznek; veszteségtől nimes miért tartani, mert az eső és hőlé bemossa a talajba a trágya oldható anyagát, s azok a talaj által erőlyesen abszorbeálódnak.

Folyékony trágyát — főleg trágyalevet — különösen olyan növények alá használunk, melyek a friss trágyát szeretik, amelyek zsengeése gyors növéstől függ, minők a saláta, kalarabé, a laboda stb.; folyékony trágyát csak esős, hűvös időben használunk, mert napfényes, száraz időben a gyökereknek ártalmára lehetne.

Ha kerti talajunkat ilyen módon trágyázzuk s e mellett kellőleg meg is műveljük; a termelt zöldsegefelek jósága jelentékenyen fokozódni fog.

Piaczi árak.

Nagy-Lyed, 1897. június 17.

Buza legjobb	1	véka	1.20
" közepeszerű	"	"	1.05
Kétszeres legjobb	"	véka	1.—
" közepeszerű	"	"	—95
Rozs legjobb	1	"	—90
" közepeszerű	"	"	—85
Zab legjobb	"	"	—70
" közepeszerű	"	"	—65
Kukorica (tengeri)	"	"	—80
Burgonya idej termés	"	"	—80
Széna legjobb	"	egy szekér	4.10
Szalma legjobb	"	"	2.50
Bikkfa 1 köbm. keresztirakás nélkül, 1 m. hosszú	3.50	"	3.50
Cserfa 1 " " " " " "	2.50	"	2.50
Tölgyfa 1 " " " " " "	3.50	"	3.50
Faszén kemény	"	egy hektoliter	1.80
Marhahús	"	1 kilogramm	—40
Sertéshús	"	"	—48
Szalonna	"	"	—72
Disznózsír	"	"	—80
Vöröshagyma	"	"	—
Fokhagyma	"	"	—

Csarnok.

A győzelem.

— Irta: Sallak Róza. —

(Folytatás.)

— Te vagy Bori? Jöjj!

Léla gyorsan nyitott ajtót, s éppen olyan gyorsan csukta be újra, a hűsleges leány úgy bámult, az ablakon befolyt víz még nem száradt fel egészen, a grófné olyan halvány, olyan kimerült, az ágy érintetlen. Szent Isten! Talán le sem feküdt, s ő azt hitte, hogy pihen. Oh grófné! az este miért is küldött el olyan hamar magától, holott talán szüksége lett volna reám?

— Rika elvégzett mindent, aztán te gyenge vagy, kipihented-e már magadat, Bori? Jöjj, segíts a hajam kibontani, úgy nyomja a fejem tetejét, de hát eredj! És mondj meg, nem megyek le, miért is hívnak, mikor én olyan halálosan fáradt vagyok.

Bori csak nézte, csak fogta a nedves haját, a gyűrött ruhát, s csak megint rátévedt a tekintete a halvány, kimerült arcra, vajjon mi baja lehet a grófnének? Milyen bánatos a hangja, vajjon mi bánthatja? Milyen szép, derek ember a gróf, s hogy szereti, ő tudja, ő látta, hogy jött lábujjhegyen, s hogy ment el aztán, ő is abban a reményben, hogy alszik.

Igaz, hogy rosszul eshetik ott hagyni az otthont, neki is fáj; gyermekkorá óta a Bünfalvy udvarnál volt, de azért még sem lenne szabad annyira bánkodni, még beteggé teszi magát a grófné; na, most helyre kell pótolni mindent, feküdjön le, pihenje ki magát, s olyan gyöngéden bánt vele, mint egy tevő melegség járta át az a puha ágy, jóltevő melegség járta át az ifjú nő tagjait. Milyen okos ez a Bori! Mi is lenne, ha megbetegitene magát, nincs sehol senkije, mert a férje ugyanebbe a szobába be nem teszi a lábát. Mihelyt a férjére gondolt, nem tudott uralkodni magán, oda lett minden önuralma, alig tudta visszafojtani könnyeit, ha meglátja Bori, mit szólna hozzá? Nem! A cselédeknek nem szabad abból tudni semmit, menjen le, mondja meg, hogy a feje fáj nagyon, ma nem megy le. És azután a visszajövő komorna már nyugodtan fekve találta; igaz, alig érintették ajkai a csésze meleg levest, mit Bori hozott a konyhából, de ez a kevés is elég volt ezuttal.

Amint Dobaynak megvitték a hírt, abban a perczen fölállt, személyesen akarta látni nejét, megtudni hogyletét; most már ébren van, bemege, s amint a kilincsre tette a kezét, csodálkozva tapasztalta, hogy az ajtó zárva van most is.

— Léla! — kopogtatá meg az ajtót — szabad lesz bemennem, szabad lesz már valahára látnom? Pár percnyi csend következett, Léla nem tudta elhatározni magát, vajjon feleljen-e. Végre lecsendesült szive dobogása s majdnem indulatosan felelt az újabb kérdésre:

— Nem szabad!

— Én vagyok, a férje, Léla, látni akarom, nyissa ki az ajtót! De hiába kért, meg csak feleletet sem kapott, s keserűen kellett látnia, hogy mennyire szeszélyes a nő, s most már ő is megjárd, mit tenne vele, ha komolyan beteg lenne.

Alig hunyta be ezen az éjen a szemét, annyira bántotta a hideg elzárkodottság, amit neje tanusított irányában.

Ezen az egész éjen Léla aludt csendesen, reggel nem érzett már a tegnapi kimerültségből semmit, de amint felnyitá szemét s tudatára jött, hogy hol van, arca visszakapta színtelen fehérségét megint, szó nélkül hagyta, hogy Bori felöltöztesse, s amint készen volt, lement, lassu, vontatott léptekkel, úgy félt az első találkozástól, az apósa hogyan fogadja, de vele nem törődött, inkább félt a férjétől, s még sem kerülhette el, hogy ne lássa. Amint az ebédő ajtajához ért, megint érezni vélte azt az ideges gyengeséget, de e pillanatban jött János, a komornyik, majdnem a földig hajolt a grófné előtt, tiszteletteljesen hogyléte fölől tudakozódott, nyájasan köszönte meg a grófné az érdeklődést, s a tulboldog komornyik nagy ajtót nyitott, már bajos lett volna visszatérni, aztán azoknak odabent nem is szabad abból megtudni semmit. A tágas gyönyörű szoba tude levegője, a nagylevelű disznóvénnyek sötétzöldje, a csak alig belepódzó napsugár, az egész szoba barátságos kine-

ATTILA PERMETEZŐ-GÉP.

Az „Attila“ permetező mindazon bajokat, melyek a szőlőgazdat eléggé bosszantják, elhárítja és pedig az által, hogy a szelkázant egy csavarintás által a puttonyból ki-vehetjük, mi által az egész szerkezet már **kezünkben van.** Ugy a puttony, mint a szerkezet tisztán tartható és a legegyszerűbb munkás szétbontja és összerakja. Soha sem puszthat, soha gépész kezébe adni nem kell; **mindenképpen maga bánhat vele.** A szórója is páratlanul jól szór, **valóságos ködöt esnát!** 1144 1-4

Ara 18 frt.

SZIGETI SÁNDOR
Keeskemét.

Ugyanitt **kitűnő biciklik 130 frtért.**

Sz. 2358-897.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

Alsófehérvármegye marosújvári járásában a marosújvári községi **jegyzői állásra** pályázatot nyitok és felhívom mindazokat, kik az 550 frt évi fizetés, természetben szolgáltatandó lakás, 80 frt irodaátalány, valamint a magánmunkálatokért szabályrendeletileg megállapított díjazással egybekötött állásra pályázni kívánnak, az 1883 évi I. t. cz. 6 §-ában előirt képzettséget, erkölcsi magaviseletet és jelenlegi alkalmazását igazoló bizonyítvánnyal felszerelt, sajátkezűleg irt folyamodványukat bezárólag **folyó év július hó 1-ig,** annál is inkább adják be, mert az elkésztett beadott pályázatot figyelembe venni nem fogom.

A választás Maros-Ujvár nagyközség jegyzői irodájában **1897. július hó 3-án** d. u. 3 órakor fog megtartatni.

A járási főszolgabírótól

Maros-Ujvárt, 1897. évi június hó 12.

Böjthe Kálmán,
főszolgabíró.

1143 2-3

STEARIN GYERTYA EGY CSOMAG 35 KRAJZÁR.

JOZSU CUBAKÁVÉ KILOJA 160, 2-210.

EGÉSZEN FRISSEN ÉRKEZETT.

Tisztelettel értesítjük az építő közönséget, vállalkozókat és hivatalokat, hogy bizományosunk **Bisztricsány Lajos** urhoz Nagy-Enyedre nagyobb mennyiségű

Roman és Portland czementet

küldtünk. A beocsini czement legjobbnak bizonyult minden gyártmány felett. Bizományosunk bármely állomásra a fentebbi beocsini gyártmányokból legelősbban szállít bármekkora mennyiséget.

Tisztelettel **BEOCSINI CZEMENT UNIÓ.**

Nagyenyedi bizományosunk **Bisztricsány Lajos** ur **1 frton felüli vetemény- és virágmagvak rendelésénél 5%-ot visszafizet** a rendelőnek. A magvak jóságáról és frissességéről jót állunk.

Mauthner Ödön.

Korona-tyukszem- és szemölcs-tapaszt mindenkinek ajánlok. Egy doboz ára 30 kr. Biztos eredményről szavatolok, ellenben a pénzt teljesen visszaadom. **Friss caviárt, angolnát, pisztrángot, szárdiniát és orosz halakat** jutányosan ajánlok.

Legjobb **Vermorell permetező** és külön részek is lesznek raktáromon, valamint legjobb, legerősebb **kékkő** legjutányosabban nálam szerezhető be.

Javitott Vermorell-szerkezetű **peronospora fecskendőket 15 frt 50 krért** teljes jótállás mellett ajánlok.

Teljes tisztelettel
Bisztricsány Lajos.

1028 18-452

Friss székegy túró és carbol mindig kapható.

Kis- és nagyüzemek, boltok, iskolák, könyvtárak.

A háztartásban legelőbb elterjedt szél ellen.

Zacherlin

hatása bámuatos! Felülmulhatatlanul öl!

biztosan és gyorsan mindennemű kártékony rovarokat, s ezért, mint a maga nemében a világon páratlan szer, híressé és milliók által keresetté lett. Ismertető jelei: 1. A lepecsételt üveg. 2. A „Zacherl“ név.

Kapható a következő cégeknek:

Nagy-Enyeden: Bisztricsány Lajos.	Gyalafehérvárt: Fingerhut Jakab.	Abrudbánya: Molnár Árpád.
„ Cirner J. József.	„ Fröhlich Gyula.	Maros-Ujvár: Virág Tamás
„ Winkler János	„ Jakabfy Albert.	„ Mendel Izidor.
	„ Szentgyörgy Mór.	
	„ Wallentin L.	

1043 - 10